

Til
- Helse- og omsorgsdepartementet

Oslo, 22. mars 2012
Ref: 345/3900/AH/ph

Hørings svar fra Norsk Psykologforening på Forslag om særlige regler for gjennomføring av psykisk helsevern i regionale sikkerhetsavdelinger, herunder i enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå.

Det vises til departementets høringsbrev av 1. mars 2012 med oversendelse av høringsnotat.

Departementet presenterer forslag som gir en noe større adgang til å utføre sikkerhetstiltak i regionale sikkerhetsavdelinger. Det foreslås også hjemmel for å etablere en enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå innenfor en av de regionale sikkerhetsavdelingene.

Det er sentralt for Norsk Psykologforening at man innen psykisk helsevern arbeider for å redusere unødvendig bruk av tvang. Man må imidlertid erkjenne at en liten gruppe av pasientene som har behov for behandling i psykisk helsevern har problemer som medfører at de har en forhøyet risiko for farlig atferd. Når det gjelder bruk av tiltak som begrenser pasienters frihet må man hele tiden veie individets rettigheter opp mot behovet for tiltak som gjør det mulig å drive helsehjelp som er trygg for pasient, medpasienter og personell. De regionale sikkerhetsavdelingene har i flere sammenhenger rapportert at lovverket slik det er i dag i visse sammenhenger gjør det vanskelig å sikre et tilstrekkelig høyt trykknivå.

Angående tiltak for å heve sikkerhetsnivået ved de regionale sikkerhetsavdelingene

Forslaget om at de faglige ansvarlige ved de regionale sikkerhetsavdelingene i visse tilfeller bør kunne iverksette tiltak basert på en risikovurdering uten at det nødvendigvis foreligger en begrunnet mistanke synes nødvendig. Pasienter som er innskrevet ved regionale sikkerhetsavdelinger er vurdert å ha et høyt farlighetsnivå, og for flere av disse vil dette nivået være stabilt over tid. For disse pasientene vil et krav om begrunnet mistanke i konkrete situasjoner ikke være tilstrekkelig for å sikre avdelingen. Selv om det her er snakk om pasienter som primært har behov for helsehjelp og har pasientrettigheter på linje med andre pasienter, må det ved disse avdelingene være mulig for de faglig ansvarlige å iverksette tiltak som gjør det mulig å forhindre innføring av våpen eller narkotika, forhindre rømmningsforsøk eller andre farlige situasjoner. Enkelte innsatte i norske fengsler kan være særlig farlige. Disse vil i enkelte tilfeller ha behov for hjelp i psykisk helsevern, og det er viktig at man kan tilby nødvendig helsehjelp samtidig som man ivaretar behovet for sikkerhet.

Psykologforeningen er enig med departementet i at det er behov for tiltak som gjør det mulig for regionale sikkerhetsavdelingene å ivareta sikkerheten til pasienter og personell bedre enn det er i dag. Psykologforeningen stiller seg bak forslagene i kapittel 6 i høringsnotatet.

Angående en særskilt enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå

Departementets forslag til lovendring (kapittel 6 i høringsnotatet) møter et behov som lenge har vært påpekt av de regionale sikkerhetsavdelingene. Departementet peker samtidig på at noen pasienter i psykisk helsevern kan ha et så høyt farlighetsnivå at man i perioder kan ha behov for å overføre dem til enheter med et sikkerhetsnivå som er enda høyere enn ved de regionale sikkerhetsavdelingene. Dette forslaget og høringsinstansenes meget korte høringsfrist må sees i sammenheng med den forestående rettssaken og forventede domsavsigelse etter terroraksjonen 22. juli 2011. Psykologforeningen er bekymret for om behovet for en egen enhet tilknyttet de regionale sikkerhetsavdelingene med særlig høyt sikkerhetsnivå er godt nok vurdert og dokumentert.

For det første er det et spørsmål om behovet for en slik enhet fortsatt vil være til stede om sikkerhetsavdelingene får anledning til å iverksette sikkerhetstiltak slik det er skissert i høringsnotatets kapittel 6. Dette bør utredes nærmere.

En eventuell enhet som skisseres i høringsnotatets kapittel 7 måtte vært en tydelig integrert del av de regionale sikkerhetsavdelingene og kompetansesentrene knyttet til disse. Det må være et klart og tydelig førende prinsipp at alle tjenester organisert under psykisk helsevern først og fremst skal yte helsehjelp. Dette gjelder også for pasienter hvor man må ha et høyt sikkerhetsnivå fordi de også er farlige. Man må unngå organisering som bryter med dette prinsippet, for eksempel ved at man organiserer isolerte enheter adskilt fra resten av den regionale sikkerhetsavdelingen. I forhold til denne pasientgruppen vil det alltid være en risiko for organisasjonskulturer som primært har fokus på sikring og oppbevaring og mindre på behandling og omsorg, noe Reitgjerdessaken på begynnelsen av 80-tallet er et eksempel på. Gitt at en egen enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå er fysisk og organisatorisk tett knyttet til den øvrige sikkerhetsavdelingen bør det utredes hvorvidt for eksempel tiltak knyttet til perimetersikkerhet som måtte vært til stede ved en slik enhet også måtte omfatte resten av sikkerhetsavdelingen. Da blir det et spørsmål om man har behov for en egen enhet eller om man egentlig snakker om behovet for å endre skjermingsbestemmelsene for noen få pasienter ved de regionale sikkerhetsavdelingene.

Psykologforeningen mener rettssaken og domsavsigelse etter terroren 22. juli 2011 ikke er et godt nok grunnlag for å fatte hastetiltak som hjemler en enhet slik den er skissert i kapittel 7 i høringsnotatet. Psykologforeningen kan ikke se at dette behovet er godt nok utredet eller at mulige alternativer er vurdert. Psykologforeningen anbefaler en grundigere gjennomgang av dette samt en mulighet for høringsinstansene til å forankre sine anbefalinger godt i sine respektive organisasjoner. Høringsfristen i denne saken gir ikke mulighet for det.

Med vennlig hilsen
Norsk Psykologforening

Tor Levin Hofgaard
Presiden

